

Tájékoztató a pszichiátriai gyógykezelés sajátos szabályairól

Az egészségügyi törvény szabályozza a betegjogokat. Főbb rendelkezései meghatározzák, milyen jogok illetik meg Önt gyógykezelése során.

A pszichiátriai intézményben gyógykezelt páciensek személyiségi jogai egészségügyi ellátásuk során fokozott védelemben részesülnek. Ennek része, hogy a pszichiátriai intézetbe felvett beteget az általánosan előírt tájékoztatáson túlmenően szóban és írásban is tájékoztatni kell jogairól, különös tekintettel a bírósági eljárás lényegére, a betegnek azzal kapcsolatos jogaira. Az alábbiakban erről is olvashat tájékoztatónkban.

Pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésbe vétele történhet:

- Ø önkéntes gyógykezelés keretében a beteg beleegyezésével, vagy cselekvőképtelen beteg esetében a jogszabály által meghatározott személy kérésére
- Ø sürgősségi gyógykezelés formájában azonnali intézeti gyógykezelést szükségessé tevő közvetlen veszélyeztető magatartás esetén, az azt észlelő orvos intézkedése alapján, valamint
- Ø kötelező gyógykezelésként, a bíróság kötelező intézeti gyógykezelést elrendelő határozata alapján.

Az önkéntes gyógykezelés

A gyógykezelés akkor tekinthető önkéntesnek, ha abba a cselekvőképes beteg a pszichiátriai intézetbe történő felvétele előtt írásban beleegyezett. Korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen beteg a jogszabály által meghatározott személy kérelmére vehető pszichiátriai intézeti gyógykezelésbe.

A beteg vagy jogszabályban meghatározott képviselője illetve hozzátartozója kérésére a bíróság az intézeti gyógykezelés indokoltságát és a beleegyezés érvényességét kérésére kivizsgálja. Ebben az esetben a kérelmet a klinikavezetője által megbízott személynek – az osztályvezető főorvosnak – kell benyújtani, aki a kérelmet köteles haladéktalanul továbbítani a bíróságnak. A bíróság az értesítés beérkezésétől számított 72 órán belül megvizsgálja, hogy az önkéntes gyógykezelés feltételei fennállnak-e. A bíróság a határozathozatal előtt meghallgatja a beteget, az intézetvezető által kijelölt osztályvezető főorvost, valamint beszerzi független – a beteg gyógykezelésében részt nem vevő – igazságügyi elmeorvos-szakértő véleményét. Amennyiben a gyógykezelés nem indokolt, a bíróság elrendeli a beteg elbocsátását. Ebben az esetben a beteget a bíróság jogerős határozatának közlésétől számított 24 órán belül el kell bocsátani az intézetből. A felülvizsgálat eredményeként a bíróság elrendelheti a beteg kötelező intézeti gyógykezelését is.

A cselekvőképes beteget kérelmére, a cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes beteget a gyógykezelésbe vételét kérő személy kérelmére az intézetből el kell bocsátani, ám az önkéntesen felvett beteg sem bocsátható el, ha a gyógykezelés során veszélyeztető vagy

közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít és emiatt fennáll az intézeti gyógykezelés szüksége. Ekkor a sürgősségi gyógykezelésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A bíróság az intézeti gyógykezelés szükségességét – még önkéntes gyógykezelés esetében is időszakosan felülvizsgálja. A felülvizsgálatra harmincnaponként kerül sor. Erre a bíróság általi felülvizsgálatra csak akkor kerülhet sor, ha ez ellen a beteg nem tiltakozik.

A sürgősségi gyógykezelés

Ha a beteg pszichés állapota, illetve szenvedélybetegsége következtében közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít és ez csak azonnali pszichiátriai intézeti gyógykezelésbe vétellel hárítható el, az észlelő orvos közvetlenül intézkedik a beteg megfelelő pszichiátriai intézetbe szállításáról. A beteg beszállításához szükség esetén a rendőrség segítséget nyújthat.

Ebben az esetben a beteg felvételét követően a pszichiátriai klinika vezetője által megbízott személy – az osztályvezető főorvos – 24 órán belül a bíróság értesítésével kezdeményezi a beszállítás indoklásának megállapítását és a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelését. *A bíróság az értesítés kézhezvételétől számított 72 órán belül határozatot hoz. A bíróság határozatának meghozataláig a beteg ideiglenesen az intézetben tartható.*

A határozat meghozataláig elsősorban a heveny veszélyeztető magatartás megszüntetésére vagy a gyors állapotromlás megelőzésére kell törekedni. A szakmailag lehetséges mértékben és módon kerülni kell az olyan beavatkozások elvégzését, amelyek lehetetlenné teszik, hogy a bíróság a személyes meghallgatás során a beteg pszichés állapotát megítélje. Amennyiben erre mégis sor kerül, azt részletesen dokumentálni és indokolni kell.

A bíróság a sürgősséggel felvett beteg esetében akkor rendeli el a kötelező gyógykezelést, ha a beteg veszélyeztető magatartást tanúsít és fennáll az intézeti gyógykezelés szükségessége. A bíróság a határozathozatal előtt meghallgatja a beteget, az intézetvezetője által kijelölt osztályvezető főorvost, valamint beszerzi egy független – a beteg gyógykezelésében részt nem vevő – igazságügyi elmeorvos-szakértő véleményét. *A bírósági eljárást a sürgősséggel felvett betegnél akkor is lefolytatja, ha a beteg a határozat meghozataláig beleegyezését adta az intézeti gyógykezeléshez.*

A bíróság a gyógykezelés szükségességét harmincnaponként felülvizsgálja. A Pszichiátriai Klinika a sürgősséggel felvett beteget is elbocsátja, ha intézeti gyógykezelésre a továbbiakban nem indokolt.

A kötelező gyógykezelés

A bíróság annak a betegnek a kötelező intézeti gyógykezelését rendeli el, aki pszichiátriai megbetegedése vagy szenvedélybetegsége következtében veszélyeztető magatartást tanúsít, de sürgősségi gyógykezelése nem indokolt.

A kötelező gyógykezelés elrendelésére irányuló eljárást az annak szükségességét megállapító pszichiátriai gondozóintézet szakorvosa a bíróság értesítésével kezdeményezi, és javaslatot tesz a gyógykezelést végző pszichiátriai intézetre. A bíróság az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül határoz a kötelező intézeti gyógykezelés elrendeléséről.

A bíróság a határozat meghozatala előtt meghallgatja a beteget és a meghallgatásra idézett független – a beteg gyógykezelésében részt nem vevő – igazságügyi elmeorvos-szakértőt, valamint az eljárást kezdeményező szakorvost. Ha a beteg a bíróság idézésére nem jelenik meg, a bíróság elrendelheti elővezetését. Egyéb kényszerítőeszköz azonban nem alkalmazható.

Ha a bíróság elrendeli a beteg kötelező intézeti gyógykezelését és a beteg a jogerős határozat kézhezvételétől számított három napon belül nem jelenik meg a végzésben megjelölt pszichiátriai intézetben, az eljárást kezdeményező orvos intézkedik a beteg beszállítása iránt. A beteg beszállításához a rendőrség szükség esetén közreműködik.

A bíróság a kötelező intézeti gyógykezelés szükségességét a 30 naponként időszakonként felülvizsgálja. A kötelező intézeti gyógykezelésre kötelezett beteget a Pszichiátriai Klinika elbocsátja, ha intézeti gyógykezelése a továbbiakban nem indokolt.

A pszichiátriai betegek jogainak korlátozása

A pszichiátriai betegségek sajátosságai miatt olykor szükség lehet a pszichiátriai intézetben kezelt személyek jogainak korlátozására. Ezeket az eseteket a jogszabályok rendkívül szigorúan szabályozzák.

Személyes szabadságában bármely módon (fizikai, kémiai, biológiai vagy pszichikai módszerrel, illetve eljárással) csak a veszélyeztető vagy közvetlen veszélyeztető magatartású beteg korlátozható. A korlátozás csak addig tarthat, illetőleg olyan mértékű és jellegű lehet, amely a veszély elhárításához feltétlenül szükséges. A korlátozás elrendelésének oka a beteg önmaga, illetve mások életét, testi épségét, egészségét különösen veszélyeztető, környezetét súlyosan fenyegető, támadó magatartása lehet, továbbá ha a beteg engedély nélküli eltávozása másként nem akadályozható meg, valamint ha a beteg a vizsgálattal, gyógykezeléssel szemben aktív ellenállást tanúsít.

A korlátozás elrendelésére és módjára vonatkozóan az egészségügyi törvény és a klinika korlátozó intézkedésekre vonatkozó szabályzatának utasításai az irányadók.

A pszichiátriai beteg esetében kivételesen korlátozható a betegnek az egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való joga, ha alapos okkal feltételezhető, hogy a beteg gyógyulását nagymértékben veszélyeztetné, vagy más személy személyiségi jogait sértené az egészségügyi dokumentáció megismerése. A korlátozás elrendelésére kizárólag orvos jogosult.